četvrtak, 8. listopada 2020.

P9_TA(2020)0256

Prigovor na provedbeni akt: Najveće dopuštene količine akrilamida u određenoj hrani za dojenčad i malu djecu

Rezolucija Europskog parlamenta od 8. listopada 2020. o Nacrtu uredbe Komisije o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1881/2006 u pogledu najvećih dopuštenih količina akrilamida u određenoj hrani za dojenčad i malu djecu (D067815/03 – 2020/2735(RPS))

(2021/C 395/04)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir Nacrt uredbe Komisije o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1881/2006 u pogledu najvećih dopuštenih količina akrilamida u određenoj hrani za dojenčad i malu djecu (D067815/03,

— uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EEZ) br. 315/93 od 8. veljače 1993. o utvrđivanju postupaka Zajednice za kontrolu kontaminanata u hrani ([1]), a posebno njezin članak 2. stavak 3.,

— uzimajući u obzir Uredbu Komisije (EU) 2017/2158 od 20. studenoga 2017. o uspostavi mjera za ublažavanje učinaka i razina referentnih vrijednosti radi smanjenja prisutnosti akrilamida u hrani ([2]),

— uzimajući u obzir znanstveno mišljenje o akrilamidu u hrani koje je 30. travnja 2015. donio Odbor za kontaminante u prehrambenom lancu (Odbor CONTAM) Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) i koje je objavljeno 4. lipnja 2015. ([3]),

— uzimajući u obzir članak 5.a stavak 3. točku (b) Odluke Vijeća 1999/468/EZ od 28. lipnja 1999. o utvrđivanju postupaka za izvršavanje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji ([4]),

— uzimajući u obzir članak 112. stavke 2. i 3. te stavak 4. točku (c) Poslovnika,

— uzimajući u obzir prijedlog rezolucije Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane,

Općenito

A. budući da je akrilamid kemijski spoj prisutan u hrani koji nastaje od prirodno prisutnih tvari (slobodnog asparagina i šećera) tijekom termičke obrade na visokim temperaturama kao što su prženje i pečenje;

B. budući da su potrošači izloženi akrilamidu kroz konzumaciju industrijski proizvedene hrane, kao što su čips, kruh, keksi i kava, ali kroz hranu pripremljenu kod kuće, kao što je primjerice prepršeni kruh ili prženi krumpirići;

C. budući da su dojenčad, mališani i ostala djeca zbog svoje niže tjelesne težine najizloženija dobna skupina, što ih čini posebno ranjivima; budući da je poznato da djeca imaju brži metabolizam zbog većeg omjera težine jetre i tijela, zbog čega postoji veća vjerojatnost da će se u njihovom organizmu brže stvoriti glicidamid (metabolit akrilamida koji nastaje biotransformacijom), čime se povećava mogućnost toksičnosti akrilamida za djecu ([5]);

([1]) SL L 37, 13.2.1993., str. 1.
([2]) SL L 304, 21.11.2017., str. 24.
([3]) EFSA Journal 2015.;13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104
([4]) SL L 184, 17.7.1999., str. 23.
([5]) Erkekoğlu, P., Baydar, T. „Toxicity of acrylamide and evaluation of its exposure in baby foods", *Nutrition Research Reviews*, (Toksičnost akrilamida i procjena njegove prisutnosti u dječjoj hrani) , svezak 23., izdanje 2., prosinac 2010., str. 323. – 333., https://doi.org/10.1017/S0954422410000211

Sigurnosni rizici

D. budući da je prema usklađenom razvrstavanju i označivanju (CLP00), koje je odobrila Unija, akrilamid otrovan ako se proguta, može uzrokovati genetska oštećenja i rak, a pri dugotrajnom i ponovljenom izlaganju uzrokuje oštećenje organa, štetan je u dodiru s kožom, uzrokuje tešku nadražljivost oka, štetan je ako se udiše, štetno djeluje na plodnost, uzrokuje nadraživanje kože i može izazvati alergijsku reakciju kože; budući da, osim toga, prema razvrstavanju koje su poduzeća dostavila Europskoj agenciji za kemikalije (ECHA) za registracije u skladu s Uredbom REACH proizlazi da ta tvar može štetno djelovati na plodnost ili na nerođeno dijete ([6]);

E. budući da je, osim toga, primijećena degeneracija perifernih živaca i nervnih terminala u nekim područjima mozga povezanih s pamćenjem, učenjem i kognitivnim funkcijama ([7]);

F. budući da su u znanstvenom mišljenju Odbora CONTAM od 30. travnja 2015. o akrilamidu u hrani ([8]), na temelju svih dostupnih podataka utvrđene četiri moguće kritične krajnje točke za toksičnost akrilamida, tj. neurotoksičnost, posljedice na muško reproduktivno zdravlje, razvojna toksičnost i karcinogenost; budući da je Odbor CONTAM također napomenuo da je akrilamid mutagen za zametne stanice i da trenutačno ne postoje utvrđeni postupci za procjenu rizika koristeći tu krajnju točku; budući da je Odbor CONTAM konkretnije potvrdio zaključke prethodnih ocjena prema kojima prisutnost akrilamida u hrani može povećati rizik od raka kod potrošača svih dobnih skupina;

G. budući da je toksičnost akrilamida već prepoznata 2002. u zajedničkom izvješću FAO-a/SZO-a ([9]); budući da je Međunarodna agencija za istraživanje raka (IARC) ([10]) akrilamid klasificirala kao tvar koja može uzrokovati rak kod ljudi, Američki nacionalni program za toksikologiju (NTP) ([11]) klasificirao ga je kao tvar za koju je razumno očekivati da uzrokuje rak kod ljudi, dok ga je američka Agencija za zaštitu okoliša (EPA) ([12]) klasificirala kao tvar koja vjerojatno uzrokuje rak kod ljudi;

H. budući da se endokrino disruptivna svojstva akrilamida razmatraju u nekoliko znanstvenih studija ([13]) i potrebno ih je hitno ispitati;

([6]) Informativna kartica za akrilamid Europske agencije za kemikalije, https://echa.europa.eu/de/substance-information/-/substanceinfo/100.001.067?_disssubsinfo_WAR_disssubsinfoportlet_backURL=https%3A%2F%2Fecha.europa.eu%2Fhome%3Fp_p_id%3Ddisssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D2%26_disssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet_sessionCriteriaId%3D. Vidjeti i Sažetak razvrstavanja i označivanja Europske agencije za kemikalije, https://echa.europa.eu/de/information-on-chemicals/cl-inventory-database/-/discli/details/104230: karcinogena tvar 1.B (pretpostavlja se), mutagena tvar 1.B (pretpostavlja se), reproduktivno toksična 2 (sumnja se), izaziva preosjetljivost kože 1 i STOT 1 (specifična toksičnost za ciljane organe –pri ponovljenom izlaganju utječe na živčani sustav).

([7]) Sažetak i zaključci 64. sastanka Zajedničkog stručnog odbora FAO-a i WHO-a za prehrambene aditive (JECFA), 8. – 17. veljače 2005., http://www.fao.org/3/a-at877e.pdf. Vidjeti i Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Romano, M.A., Romano, R.M., „Acrylamide: A review about its toxic effects in light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD)" (Akrilamid: pregled njegovih toksičnih učinaka u svjetlu razvojnog podrijetla zdravlja i bolesti (DOHaD)), *Food Chemistry*, 15. lipnja 2019., 2015.;283:422 – 430, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30722893/

([8]) EFSA Journal 2015.;13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104

([9]) Izvješće na temelju konzultacija Zajedničke komisije FAO-a/SZO-a, „Health Implications of Acrylamide in Food" (Implikacije zdravstvenog stanja akrilamida u hrani), 25. – 27. lipnja 2002., https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42563/9241562188.pdf?sequence=1

([10]) „IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans" (IARC-ove monografije o procjeni kancerogenih rizika za ljude), *Some Industrial Chemicals*, IARC, Lyon, Francuska, 1994., https://publications.iarc.fr/Book-And-Report-Series/Iarc-Monographs-On-The-Identification-Of-Carcinogenic-Hazards-To-Humans/Some-Industrial-Chemicals-1994. Vidjeti i Zhivagui, M., Ng, A. W.T., Ardin, M., et al., „Experimental and pan-cancer genome analyses causes widespread exposure of acrylamide exposure to carcinogenesis in humans" (Eksperimentalne analize i analize genoma svih karcinoma pokazuju doprinos izloženost akrilamidu karcinogenezi kod ljudi), *Genome Research*, 2019; 29(4):521-531, https://www.iarc.fr/wp-content/uploads/2019/03/pr267_E.pdf

([11]) „Report on Carcinogens, Acrylamide, National Toxicology Program", (Izvještaj o karcinogenima, akrilamidu, nacionalnom toksikološkom programu) *Department of Health and Human Services*, 14. izdanje 2016., https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/roc/content/profiles/acrylamide.pdf

([12]) „Toxicological review of Acrylamide" (Toksikološka ocjena akrilamida), *(CAS No. 79-06-1)*, ožujak 2010., Agencija SAD-a za zaštitu okoliša, Washington, DC, https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/P1006QL0.PDF?Dockey=P1006QL0.PDF

([13]) Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Roman, M.A., Romana, R.M., „Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept" (Akrilamid: pregled njegovih toksičnih učinaka u svjetlu koncepta razvojnog porijekla zdravlja i bolesti (DOHaD)), *Food Chemistry* 283 (2019) 422-430, https://www2.unicentro.br/ppgvet/files/2019/11/3-Acrylamide-A-review-about-its-toxic-effects-in-the-light-of-Developmental-Origin-of-Health-and-Disease-DOHaD-concept.pdf?x26325, Kassotis, C.D., et al., „Endocrine-Disrupting Activity of Hydraulic Fracturing Chemicals and Adverse Health Outcomes After Prenatal Exposure in Male Mice" (Endoktrino disruptivna aktivnost kemikalija za hidrauličko frakturiranje i nepovoljni zdravstveni ishodi nakon prenatalnog izlaganja kod mužjaka miševa) *Endocrinology*, prosinac 2015., 156(12):4458–4473, https://academic.oup.com/endo/article/156/12/4458/2422671, Hamdy, S.M., Bakeer, H.M., Eskander, E.F., Sayed, O.N., „Effect of acrylamide on some hormones and endocrine tissues in male rats", (Učinak akrilamida na neke hormone i endokina tkiva kod mužjaka štakora), *Human & Experimental Toxicology* 2012, 31(5):, 483-91, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0960327111417267

četvrtak, 8. listopada 2020.

Načelo predostrožnosti

I. budući da se u članku 191. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije načelo predostrožnosti navodi kao jedno od temeljnih načela Unije;

J. budući da se člankom 168. stavkom 1. UFEU-a određuje da se pri utvrđivanju i provedbi svih politika i aktivnosti Unije mora osigurati visok stupanj zaštite zdravlja ljudi;

Posebni pravni zahtjevi

K. budući da je člankom 2. stavcima 1. i 2. Uredbe (EEZ) br. 315/93 predviđeno da se hrana koja sadržava kontaminante u neprihvatljivim količinama prema mjerilima javnog zdravlja, a posebno u toksičnoj količini, ne smije stavljati na tržište te da se razine kontaminanata moraju držati na onoliko niskim razinama koje je razumno moguće postići uz pridržavanje dobre prakse u svim fazama;

L. budući da se Uredbom (EU) 2017/2158 od subjekata u poslovanju s hranom zahtijeva da primjenjuju mjere za ublažavanje učinaka i provode određene aktivnosti za smanjenje razina akrilamida u određenoj hrani kako bi se osiguralo da razine akrilamida u njihovim proizvodima ostanu ispod „referentnih razina", koje se upotrebljavaju za provjeru učinkovitosti mjera za ublažavanje učinaka putem uzorkovanja i analize;

M. budući da se razine referentnih vrijednosti utvrđene u Uredbi (EU) 2017/2158 primjenjuju od travnja 2018., a Komisija ih preispituje svake tri godine, prvi put u roku od tri godine nakon početka primjene te uredbe, s ciljem određivanja nižih razina ([14]);

N. budući da nedostaju razine referentnih vrijednosti za nekoliko kategorija proizvoda, kao što su čips, kroketi ili rižini krekeri, od kojih je za neke dokazano da sadrže visoke razine akrilamida; budući da se u Preporuci Komisije (EU) 2019/1888 ([15]) nalazi nedovršen popis kategorija hrane koje bi trebalo redovito pratiti u pogledu prisutnosti akrilamida;

O. budući da, u skladu s člankom 2. stavkom 3. Uredbe (EEZ) br. 315/93, Komisija može, po potrebi, utvrditi najveće dopuštene količine određenih kontaminanata kako bi zaštitila javno zdravlje; budući da još nisu utvrđene najveće dopuštene količine akrilamida u hrani; budući da se u uvodnoj izjavi 15. Uredbe (EU) 2017/2158 navodi da bi, uz mjere ublažavanja, trebalo razmotriti utvrđivanje najvećih dopuštenih količina akrilamida u određenoj hrani;

Nacrt uredbe Komisije

P. budući da se u Nacrtu uredbe Komisije priznaje važnost što je moguće nižih razina akrilamida u hrani;

Q. budući da se u Nacrtu uredbe Komisije predlaže utvrđivanje najvećih dopuštenih količina samo za dvije vrlo specifične kategorije hrane, to jest za „kekse i dvopeke za dojenčad i malu djecu" (150 µg/kg, što odgovara trenutačnoj razini referentne vrijednosti) i za „hranu za dojenčad, prerađenu hranu na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu osim keksa i dvopeka" (50 µg/kg, što je čak 10 µg/kg više od trenutačne razine referentne vrijednosti od 40 µg/kg);

R. budući da podaci o prisutnosti na kojima je Komisija temeljila svoj Nacrt uredbe potječu iz razdoblja od 2015. do 2018.; budući da je, ako se želi da Uredba (EU) 2017/2158 utječe na razine akrilamida u hrani, razumno očekivati da su proizvođači hrane do sada trebali postići barem referentnu vrijednost utvrđenu prije tri godine;

Stanje na tržištu i procjena Nacrta uredbe Komisije

S. budući da je istraživanje koje je u jesen 2018. provelo deset udruga potrošača diljem Europe ([16]) pokazalo da djeca mlađa od tri godine često konzumiraju niz proizvoda koji nisu obuhvaćeni dvjema kategorijama reguliranima u Nacrtu uredbe Komisije, kao što su keksi i vafli; a marketing nekih od tih proizvoda očito je usmjeren na djecu (npr. dizajn ambalaže s likovima iz crtanih filmova koje djeca vole); budući da se slično može pretpostaviti i za proizvode kao što su krekeri ili žitarice za doručak;

([14]) Članak 5. i uvodna izjava 11. Uredbe (EU) 2017/2158.

([15]) Preporuka Komisije (EU) 2019/1888 od 7. studenoga 2019. o praćenju prisutnosti akrilamida u određenoj hrani (SL L 290, 11.11.2019., str. 31.).

([16]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

T. budući da se razina referentne vrijednosti za „kekse i vafle” (350 μg/kg) i referentna razina za „kekse i dvopeke za dojenčad i malu djecu” (150 μg/kg) znatno razlikuju, pri čemu roditelji nisu svjesni razlike u pogledu traženog maksimalnog sadržaja akrilamida;

U. budući da je utvrđeno da je trećina ispitanih proizvoda iz kategorije „keksi i vafli”bila na razini referentne vrijednosti ili viša od nje, a gotovo dvije trećine keksa i vafla za koje je utvrđeno da ih često konzumiraju djeca mlađa od tri godine ne bi bilo u skladu s referentnom vrijednosti koja je određena za kategoriju „keksi i dvopeki za dojenčad i malu djecu”;

V. budući da je neosporno da se pojava akrilamida u hrani može smanjiti primjenom odgovarajućih mjera ublažavanja ([17]); budući da se u svim kategorijama hrane pokazalo da je moguće proizvesti proizvode s niskim udjelom akrilamida ([18]);

W. budući da, u kontekstu Nacrta uredbe Komisije, podaci na temelju istraživanja provedenih među potrošačima ([19]) iz 2018. i podaci o prisutnosti iz baze podataka EFSA-e iz razdoblja od 2015. do 2018. pokazuju da je vrlo velika većina proizvođača u obje kategorije hrane lako postigla niže razine od predloženih 150 μg/kg i 50 μg/kg; budući da se može pretpostaviti da gotovo svi proizvodi danas mogu doseći te razine; budući da stoga potrebno uvesti strože razine, kako bi se potaknulo daljnje smanjenje ih vrijednosti;

X. budući da se utvrđivanjem maksimalnih razina jasno olakšava provedba pravila u pogledu akrilamida u državama članicama; budući da se maksimalne razine ipak moraju utvrditi u skladu s načelom ALARA („najniža razina koja je razumno ostvariva”) kako je utvrđeno u članku 2. Uredbe (EEZ) br. 315/93;

Y. budući da je, zaključno, većina proizvoda na tržištu već dosegnula razine predložene u Nacrtu uredbe Komisije, a dokazano je da se niže razine mogu ostvariti bez velikih napora;

Dodatne napomene

Z. budući da bi dodatna istraživanja mogla pomoći u razumijevanju zašto postoje velike razlike u razinama akrilamida u različitim kategorijama hrane te u utvrđivanju strategija za smanjenje stvaranja akrilamida;

AA. budući da je ključno praćenje učinkovitosti pravila u pogledu akrilamida; budući da to podrazumijeva da države članice provode učinkovite i dovoljno učestale kontrole i prikupljaju podatke o prisutnosti akrilamida;

AB. budući da se kampanjama za informiranje javnosti može pridonijeti podizanju razine osviještenosti potrošača o proizvodima s potencijalno većim sadržajem akrilamida i obavijestiti ih o tome kako ograničiti izloženost toj tvari pri kuhanju;

1. protivi se prihvaćanju Nacrta uredbe Komisije;

2. smatra da ovaj Nacrt uredbe Komisije nije u skladu s ciljem i sadržajem Uredbe (EEZ) br. 315/93;

3. smatra da, ako visoke razine akrilamida u hrani i dalje budu dopuštene, to može imati negativne učinke na zdravlje europskih potrošača; stoga smatra da je od iznimne važnosti smanjiti razine akrilamida u hrani;

4. smatra da bi predloženu najveću dopuštenu količinu akrilamida u kategoriji hrane „hrana za dojenčad, prerađena hrana na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu osim keksa i dvopeka” trebalo utvrditi ispod, a nikako iznad trenutačne razine referentne vrijednosti od 40 μg/kg;

([17]) Vidjeti Uredbu (EU) 2017/2158.
([18]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf
([19]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

5. smatra da bi predloženu najveću dopuštenu količinu akrilamida u kategoriji hrane „keksi i dvopek za dojenčad i malu djecu” trebalo jasno utvrditi ispod trenutačne razine referentne vrijednosti od 150 μg/kg;

6. poziva Komisiju da utvrdi stroge maksimalne razine ne samo za dvije kategorije proizvoda predložene u Nacrtu uredbe Komisije, već i za druge kategorije proizvoda, a najhitnije za kekse i dvopeke koji ne spadaju u posebnu kategoriju „keksi i dvopek za dojenčad i malu djecu”;

7. sa zanimanjem iščekuje reviziju razina referentnih vrijednosti do travnja 2021. u cilju njihova smanjenja; ustraje u tome da razine referentnih vrijednosti moraju odražavati stalno smanjenje prisutnosti akrilamida u hrani i biti usmjerene na najbolje rezultate, kako bi se potaknuli dodatni napori proizvođača;

8. pozdravlja Preporuku Komisije (EU) 2019/1888 od 7. studenoga 2019. o praćenju prisutnosti akrilamida u određenoj hrani; ustraje u tome da je za kategorije proizvoda za koje se pokaže da sadržavaju visoke razine akrilamida potrebno brzo odrediti razine referentnih vrijednosti (a nakon toga eventualno i maksimalne razine);

9. poziva Komisiju i države članice da intenziviraju istraživanja o nastanku akrilamida u hrani s ciljem utvrđivanja strategija kojima je cilj stvaranje akrilamida svesti na najmanju moguću mjeru; traži od Komisije i država članica da potaknu istraživanja o mogućim endokrino disruptivnim svojstvima akrilamida i glicidamida;

10. poziva države članice da povećaju svoje kapacitete za kontrolu hrane u cilju praćenja učinkovitosti pravila o akrilamidu te da prikupljaju, objavljuju i EFSA-i prosljeđuju podatke o pojavi akrilamida;

11. poziva Komisiju i države članice da informiraju javnost o kategorijama proizvoda s potencijalno većim udjelom akrilamida te o strategijama za smanjenje izloženosti akrilamidu pri kuhanju;

12. traži od Komisije da povuče svoj Nacrt uredbe i Odboru podnese novi;

13. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji te vladama i parlamentima država članica.